

Sahih Hadislerin Mahiyeti ve Dinimizdeki Yeri

Sahih (Authentic) Hadiths' Quiddity and Its Place in Our Religion

Elif Havva ERÇEVİK

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
İslami İlimler Fakültesi, Lisans Öğrencisi
Ankara, Türkiye
Social Sciences University of Ankara,
Faculty of Islamic Sciences, Undergraduate
Ankara, Turkey

Türü: Makale

ORCID 0000-0002-9528-5656

elifhavva.ercevik@student.asbu.edu.tr

Geliş Tarihi: 12 Nisan 2021

Yayın Tarihi: 21 Haziran 2021

Atıf/ Citation: Erçevik, E. H. (2021). "Sahih Hadislerin Mahiyeti ve Dinimizdeki Yeri". *Genç Atebe Dergisi* 1, 4 - 8

Özet

Bu çalışmada, son yüzyıllarda artan hadisleri kabul etmeme problemine ve onun getireceği olumsuz sonuçlara dikkat çekmek amaçlanmıştır. Sahih hadislerin hadis âlimleri tarafından ne denli titizlikle tenkid edildiğine değinilerek bu hadislerin İslam dininin ikinci kaynağı olması hasebiyle inanan bir insanın hadisler karşısında takınması gereken tutum izah edilmeye çalışılmıştır. Kur'an'ı Kerim'de Resulullah'a karşı tavrımızın ne olması gerektiği birçok ayet örnek verilerek açıklanmıştır. Hadisleri kabul etmeyenlerin karşılaştacağı problemler zikredilerek bu tutumun yanlış olduğu vurgulanmıştır. Çünkü Hz. Peygamber'in "heva"sından konuşmayacağını Allah Teâla bizlere bildirmiştir. Müslümanlara hadislerin cerh ve ta'dil metotlarını, hadis âlimlerinin titiz tavrını öğrenmeleri, duyularla hareket etmeyerek asıl amacı İslam'a ve ümmete zarar vermek olan bu zihni yapıdan uzak durmaları tavsiye edilmiştir. Hadislerin ümmeti bir arada tutan ve Kur'an'dan hemen sonra gelen ikinci kaynağımız olduğu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Peygamber, Hadis, Sahih Hadis, Sünnet, Hadisi Kabul Etmeme.

Abstract

In this study, it is aimed to draw attention to the problem of not accepting Hadith, which has increased in recent centuries, and its negative consequences that it will bring. It was attempted to explain the attitude that a believer should take in the face of the hadiths because these Hadiths are the second source of the Islamic religion by referring to how rigorously the Sahih (Outhentic) Hadiths are criticised by Hadith scholars. In the Qur'an, many verses are explained by giving examples of what our attitude towards the messenger of Allah should be. It is emphasized that this attitude is wrong by mentioning the problems that those who do not accept the Hadith will face. Because The Prophet. Allah has informed us that the Prophet will not speak of "heva/fanciful". Muslims have been advised to learn the cerh and ta'dil methods of Hadith, the rigorous attitude of Hadith scholars, and to stay away from this mental structure, whose main purpose is to harm Islam and the Ummah by not acting with sensations. It is emphasized that the Hadiths are our second source that holds the Ummah together and comes immediately after the Qur'an.

Keywords: Prophet, Hadith, Sound Hadith, Sunnah, Denial of Hadith

1. Hadis Nedir?

Hadis kelimesi Arapça kökenli olup sözlükte “yeni” ve “haber” anlamlarına gelir. İslamiyet’ten sonra ise hadis kelimesi yeni bir anlam kazanmış olup Hz. Peygamber’e nispet edilen söz, fiil ve takrirler anlamında kullanılmıştır. Bazı âlimler; haber, sünnet, eser gibi kavramsal ayrımlara gitmişlerse de çoğunlukla hadis kavramı hepsini kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. Bu çalışmada da âlimlerin çoğu gibi bu ayrıma gitmeksizin hadis kelimesi, Resulullah’a nispet edilen söz, fiil ve takrirler için kullanılacaktır. Burada şu hususu unutmamak gerekir ki Hz. Peygamber’e nispet edilen her şey hadis olarak isimlendirilir.

2. Hadisin Önemi ve Dinimizdeki Yeri

Dinimizin en önemli ve ilk kaynağı Kur’an-ı Kerim’dir. Bu kitap, Allah tarafından Resulullah’a vahyedilmiştir. Hiç şüphesiz “kitap ve peygamber bir bütünün iki parçasıdır.” (1) Nitekim ilahî mesajları ve onların hikmetlerini en iyi anlayan ve açıklayan da Hz. Peygamberdir. Dolayısıyla, hadisler büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, Kuran-ı Kerim, hükmü verip onların uygulamasını anlatmazken, bu emirlerin keyfiyeti hadislerden öğrenilir. Resulullah bu uygulamaları ahabına bizzat kendisi öğretmiştir. Örneğin; nasıl namaz kılınacağı, hangi vakitlerde, kaçar rekât kılınacağı, oruç ve zekât gibi ibadetlerin uygulanışları Hz. Peygamber’in hadislerinden öğrenilir. Yine, Kur’an’da üzerinde durulmayan konularla ilgili ayrıntılı bilgileri de hadisler vesilesiyle ediniriz. Ayrıca, hadisler, yer yer Kur’an’ı tekit ederken kimi zaman da ayetleri tefsir eder. Bazen de “Size balık ve çekirge olmak üzere iki ölü helal kılındı” (2) hadisinde olduğu gibi ayeti tahsis de edebilir. Yani geneli kapsayan bir hükümden bazılarını hariç tutabilir. Örneğin bu hadis, Maide suresinin üçüncü ayetini (3) tahsis etmiştir. Veyahut hadis bir ayetin şartlarını belirleyebilir. Örneğin, Maide suresinin 38. ayeti hırsızlık eden erkek veya kadının cezasının elleri kesmek olduğunu söylerken bir hadis de “Çalınan malın kıymetinin çeyrek dinar ve daha fazlası olması durumunda el kesilir.” (4) der. En önemlisi de recm uygulamasında olduğu gibi Kur’an’da olmayan yeni bir hüküm ortaya koyabilir. Zikredilen tüm örneklerde görüldüğü üzere, hadisler Kur’an’la da sıkı bir ilişki içerisindeyler. O hâlde, Kur’an’ın tek başına dinî kaynak olabileceği düşüncesi yanlıştır. Hadisler, Kur’an-ı Kerim’den sonra dinin ikinci kaynağıdır. “İslam dininin yaklaşık dörtte üçlük kısmı hadislerde yer almaktadır.” (5) Hâl böyleyken nasıl olur da “Hadise gerek yok bize Kur’an yeter.” denilebilir? Bu fikriyata sahip bir kimsenin de Peygamber olgusunu doğru anladığı konusunda tereddütler vardır. Nitekim Kur’an-ı Kerim’in pek çok yerinde de Hz. Peygamber’e tabi olmakla, ona karşı gelmekten sakınmakla ve onun verdiklerini almakla ilgili pek çok ayet vardır:

“Kim Allah’a ve Peygamber’e itaat ederse, işte onlar Allah’ın kendilerine nimetler verdiği peygamberler, sıddıklar, şehitler ve sâlihlerle beraberdirler. Bunlar ne güzel arkadaşlardır!” (6)

“Peygamber’e itaat eden, Allah’a itaat etmiş olur. Kim de itaatten yüz çevirirse aldırma! Çünkü biz seni, onların üzerine bekleşi olarak göndermedik.” (7)

“Ey iman edenler! Allah’a ve Resûlü’ne itaat edin. Söylediklerini işitip durduğunuz halde ondan yüz çevirmeyin!” (8)

1 Mahmut Esat Coşan, Sünnet Olmadan Ümmet Olmaz, (İstanbul: Server Yayınları, 2018), 9.

2 İbn Mace, “Et’ime”, 31; Şevkânî, Neylül’-Evtâr, VIII. 24.

3 Murdar hayvan, kan, domuz eti, Allah’tan başkası adına kesilmiş, boğulmuş, vurularak öldürülmüş, yuvarlanıp ölmüş, boynuzlanarak öldürülmüş hayvanlara –henüz canı çıkmadan yetişip kestikleriniz dışında- yırtıcıların yediği hayvanlar, dikili taşlar önünde (sunaklarda) boğazlanmış hayvanlar ve fal oklarıyla paylaşmanız size haram kılındı.

4 Buhari “el Hudûd”, 6789.

5 Şeref el-Kudat, Yeni Bir Yöntemle Hadis İlimleri ve Usulü, çev. H. İbrahim Doğan (İstanbul: Ensar Yayınları, 2020), 28.

6 Nisa, 4/69.

7 Nisa, 4/ 80.

8 Enfal, 8/ 20.

Bunlar gibi daha pek çok ayet örnek verilebilir. Bu ayetleri okuyup da görmezden gelen kimse İslam karşıtı zihniyetin etkisinde kalmıştır ki Allah Teâla bu kimseleri “Kim de Allah’a ve Peygamber’ine isyan eder ve O’nun sınırlarını aşarsa Allah onu, içinde devamlı kalacağı bir ateşe sokar. Onun için zelil ve perişan eden bir azap vardır.”⁽⁹⁾ şeklinde uyarmıştır.

Sünnetin yani hadislerin ayrıca ümmeti birleştirici gücü de vardır. Aynı zamanda Hz. Peygamber döneminden beri büyük bir itina ile korunan hadisler sayesinde İslam dini diğer tüm dinlerin başına gelen tahrifattan münezzehe olmuştur. İşte tam da bu yüzden ki hadisler gerek dışardan gerekse içerden İslam düşmanlarının hedefi olmuştur. Her ne kadar bu tutum son yüzyıllarda daha fazla artmış ise de yeni ortaya çıkmış değildir. İslam tarihi henüz hicri ikinci asrın yarısından itibaren hadis uydurmacılığıyla karşı karşıya kalmıştır. Binaenaleyh, İslam âlimleri, hadislerin cerh ve tadilini her zaman büyük bir titizlik ve incelik yapmışlardır.

Bir diğer husus da “O, kişisel arzularına göre de konuşmamaktadır. O (size okuduğu), kendisine indirilmiş vahiyden başka bir şey değildir.”⁽¹⁰⁾ ayetinden de anlaşıldığı üzere Resulullah “heva”sından değil, bilakis Allah Teala’nın bilgisi dahilinde konuşmaktadır. Bu ayetler ışığında hadisin vahiy olup olmadığı konusunda farklı görüşler mevcuttur. Resulullah’ın konuşmasının ancak vahiy olduğunu savunanlar olduğu gibi bir kısmının vahiy olduğunu düşünenler de vardır. Nitekim bir peygamberin Allah’ın izni ve onayı olmayan sözler söylemesi, başıboş ve denetimsiz bırakılmış olması akla yatkın da değildir. Tam bu noktada bir başka surede: “Eğer peygamber bize atfen bazı sözler uydurmuş olsaydı, Elbette onu kısıvrak yakalardık. Sonra onun can damarını koparırdık. Hiçbiriniz buna mâni olamazdınız.”⁽¹¹⁾ denilmektedir. Yine başka bir ayette bize Resullullah’ın “üsvei hasene” olduğunu yani Kuran-ı Kerim’i en güzel anlayıp en güzel yaşayan ve muhakkak örnek almamız gerektiği vurgulanmaktadır. : “İçinizden Allah’ın lütfuna ve âhiret gününe umut bağlayanlar, Allah’ı çokça ananlar için hiç şüphe yok ki, Resûlullah’da güzel bir örneklik vardır.”⁽¹²⁾ Bu ayeti destekler nitelikte Hz. Aişe’nin “Resulullah’ın ahlakı Kur’an ahlakıydı.”⁽¹³⁾ sözü de aklımızdan çıkmamalıdır.

O hâlde; sahih hadisler Müslüman’ın baş tacıdır. İslam’ın ikinci kaynağıdır. Gerek içtimai gerekse dinî, ailevi tüm meselelerde başvurulması gereken ve pek çok mevzuca cevap veren kaynaklardır. Rabbimiz’in defaatle vurguladığı gibi Hz. Peygamber’e itaat etmeliyiz. Bu da ancak onun sünnet-i seniyyelerine sımsıkı sarılarak olacaktır. Hadislerin ümmeti bir arada tutan çok önemli bir unsur olduğu da yadsınmaz bir gerçektir. Amacı Müslümanlar arasındaki ihtilafı arttırmak ve fitne sokmak olan zihniyetin kötü planlarına kanarak; yıllardan beri büyük İslam âlimlerimiz ince eleyip sık dokuyarak ve tek bir hadis için aylarca yolculuk yaparak büyük bir itina ile derledikleri sahih hadisleri “Bu uydurmadır.” gibi söylemlerle reddetmek İslam’a yapılabilecek en büyük kötülüklerden biridir. Daha önce de ifade edildiği gibi Kur’an ile yetinmek mümkün değildir. Kur’an’da cevap bulunamayan pek çok sorunun cevabı hadislerde bulunmaktadır.

3. Hadisleri Kabul Etmeme Meselesi

Yukarıda da izah edildiği gibi hadislerin dinimizdeki yeri tartışılmaz derecede mühimdir. Nitekim âlimlerin kahir ekseriyeti sahih sünnetin her alanda hüccet olduğu konusunda ittifak etmişlerdir.⁽¹⁴⁾ Hadisi tanımayan ve hadislerden gelen kaideleri almayan kişi Kur’an’ı kendi kendine anlamaya ve anlamlandırmaya çalışır. Ancak bu fesahatte ve belagatte zirvede olan Kur’an-ı Kerim için mümkün değildir. Bu defa insan Kur’an’ı kendi kafasına göre yorumlamaya başlar. Bu durum ilmî tecrübesi yetersiz olan bir kimse için çok

9 Nisa, 4/14.

10 Necm, 53/3-4.

11 Hakka, 69/44-47.

12 Ahzab, 33/21.

13 Müslim, “Müşafirün”, 139.

14 Abdullah Ünal, “Hadisi İnkâr Problemi”, Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 4/2, (2017): 42, 46.

tehlikelidir. Pek çok müfessir, bu ilme hayatlarını adanmış, ömürlerini vakfetmişlerdir. Kur'an'ı anlama, açıklama anlamlarına gelen "tefsir" ilmi işte tam da bu sebeple vardır.

Hadisleri kabul etmeyenler; hadisleri sahih olmamakla ve bugüne kadar doğru bir şekilde aktarılıp gelemeceğiyle itham edenlerdir. Bu onların ürettikleri bir yanılgıdan başka bir şey değildir. Hadislerin tedvinini, sahabenin hadisler karşısındaki titiz tutumlarını, Buhari, Tirmizi, Nesai, İbn Mace ve daha pek çok âlimin; hadisleri, râvilerini ve senedlerini birçok yönden incelediklerini bilmeyen; hatta araştırıp öğrenmeyen kimsenin bu tutumu sağlıklı bir tutum değildir. Bu daha önce de ifade edildiği gibi İslam'a karşı iç ve dış düşmanların planıdır ki asıl sorun bu gibi oyunlara gelen kimselerdir. Esefle söylenmelidir ki ilmî olarak hiçbir bilgi birikimi ve yetkisi olmayan bir kimsenin bile bugün hadisler hakkında konuştuğu görülmektedir.

Bir hadisi şerifte şöyle buyrulur: "Dikkat edin! Sizden birinizi; emrettiğim veya yasakladığım konulardan birisi kendisine ulaşınca koltuğuna yaslanmış durumda iken, bilmiyorum Allah'ın kitabında ne bulursak ona uyarız (hadisleri tanımayız derken) bulmayayım."⁽¹⁵⁾

İbn Hazm ise bu konuda şöyle der: "Şayet biri, 'Kur'an'da bulduklarımızdan başkasını kabul etmeyiz' derse, ümmetin icmâi ile dinden çıkmış olur..."⁽¹⁶⁾

Hadis-i şeriften ve İbn Hazm'ın görüşünden de anlaşıldığı üzere bir müminin hadisleri kabul etmeme, Kur'an-ı Kerim ile yetinme gibi bir zihniyeti olamaz. Rabbimiz 'in emrettiği gibi Allah'a ve Resulü'ne itaat etmeliyiz. Resul'e itaat ise onun sözlerine uymak, yaptıklarını yapmak, yapmadıklarından ve uyardıklarından sakınmakla olabilir. Resulullah asla hevasından konuşmadı ve onun söz, fiil ve takrirleri ise asırlardır büyük bir itina ile nesilden nesle aktarıldı. Evet, bazı sahih olmayan sözler Hz. Peygambere isnat edildi. Ancak böyle oldu diye bütün bir hadis külliyatını yalanlayamayız ve görmezden gelemeziz. Nitekim sahih olmayan sözleri sahih olanlardan ayırmanın pek çok yöntemi ve kaidesi vardır. Hadis yorum bilimi vardır. Sıhhatine göre hadis tasnifi vardır. Hadis metni ve senedi râvilerin güvenilirliğine kadar tenkit edilir. Asırlardan beri bu tenkitlere tabi tutarak büyük âlimlerimizin sahih dediği hadisleri kabul etmemek kolaya kaçmaktan başka bir şey değildir.

Sonuç

Mümin, sahih hadislerin dinimizin ikinci kaynağı olduğunu, dinî uygulamaların pek çoğunu hadislerden öğrendiğimizi aklından çıkartmamalıdır. Bir hadisi duyduğunda mutlaka kaynağını araştırmalıdır. Nitekim büyük âlimlerimiz yüzyıllardan beri hadislerin cerh ve ta'dilini büyük bir dikkatle yapmış ve hadisleri tasnif etmişlerdir. Müminler, Nisa suresi 59. ayette olduğu gibi "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, peygambere itaat edin..." emrine uymalıdır. Peygamber'e itaat etmek de elbette onun hadislerini reddetmekle değil bilakis onlara uyup amel etmekle olacaktır. Hz. Peygamber'in "Kim beni severse benim sünnetime uyar ve beni sevmiş olduğu öylece belli olur ben de onu severim. Kim benim sünnetimi ihya ederse cennette benimle olur."⁽¹⁷⁾ sözü de akıllardan çıkmaması gereken bir hadis-i şeriftir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda mümin sahih hadislere uyar, onlara değer verir. Çünkü bu Allah Teâlâ'nın emridir.

15 Tirmizi, "İlim", 2663.

16 İbn Hazm, İhkâm, II/80.

17 Tirmizi, "İlim" 2678

Kaynakça

Coşan, M. E. Sünnet Olmadan Ümmet Olmaz. İstanbul: Server Yayınları, 2018.

İbn Hazm. Ebu Muhammed Ali (v. 456/1064), el-İhkam fî Usulî'l-Ahkam, Beyrut: Y.y.,1985.

el-Kudat. Ş. Yeni Bir Yöntemle Hadis İlimleri ve Usulü. Çev. H. İbrahim Doğan. İstanbul: Ensar Yayınları, 2020.

Kur'ân Yolu. Erişim 17 Nisan 2021. <https://kuran.diyamet.gov.tr/>

Ünalın, A. "Hadisi İnkâr Problemi". Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 4/2, (2017): 39-66.